ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVII — Број 195 — Субота, 24 септембар 1955

Повратак и борба с двојником 17

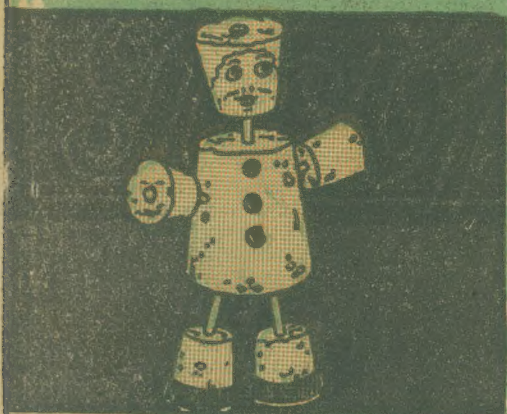

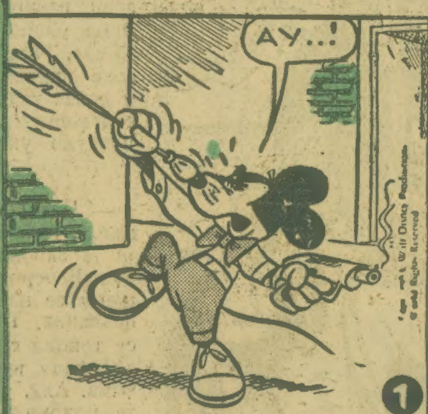

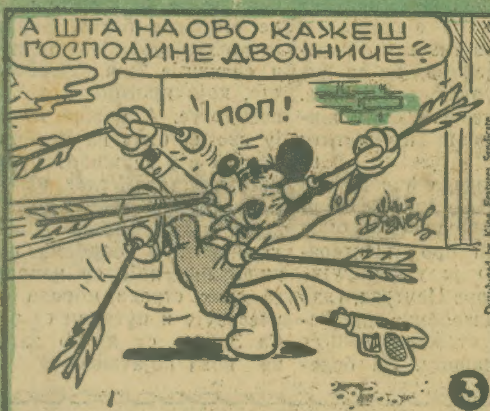

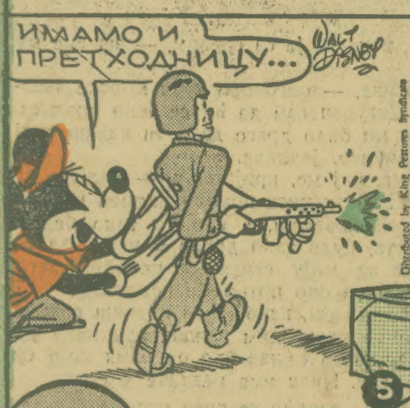

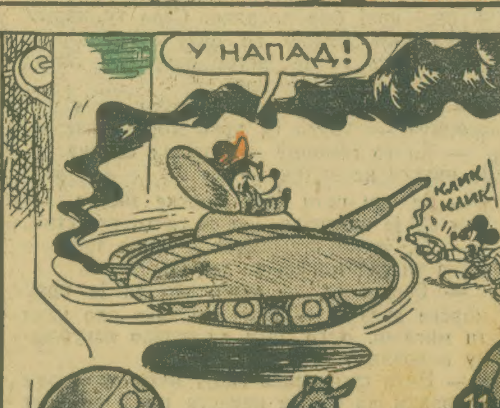

ЛЕТОВАЊЕ ГОДИНЕ 2000

Када су се појавили романи Жил Верна многи су сматрали да оно што он пише никада неће бити стварност. Преварили су се, јер „фантазија“ Жил Верна не само да је остварена, него и превазиђена. После њега појавили су се и други писци који су слично писали а нарочито у последњој деценији. Овде доносимо једну фантастичну причу написану у нашим данима. Будућност ће показати колико ће замисли у њој и другим сличним причама бити једнога дана остварене.

Једног врелог летњег дана три млада човека седела су за столовима раскошног ресторана на астродрому Бурже-Дранси, недалеко од Париза. Пред њима се пушиле шоље с неким тамним напитком. Био је то радио-какао, из кога је избијао освежавајући радиоактивни мирис. По њиховим униформама видело се да су то пилоти међупланетарне службе. Иза њихових леђа дизале су се беле грађевине Општег међупланетарног и Међузвезданог васионског друштва.

С времена на време, с писте астродрома разлегали су се урлици мотора малих ракета од десет тона, који су потсећали на давно прохујало доба млазних авиона. Нешто даље чуле су се страховите експлозије. То узлеће неколико великих ракета Међузвезданог друштва. Једна теретна ракета носи кисеоник и машине на Месец, друга од 1.500 тона, преноси на Венеру рударе који ће из њене утробе ископати и донети на земљу драгоцену пехбленду, а трећа, путничка ракета која врши редовну службу на линији Земља-Марс, узлеће са 700 путника у правцу Марса.

Три млада пилота имају чудна, античка имена. Зову се Меналк, Натанаел и Траделино. Они су одлични пријатељи и договарају се куда ће на летовање.

— Ја бих ипак најрадије остао на Земљи, — изјавио је Меналк.

— Сметењаче, — добацила су му с потсмехом друга двојица, — зар хоћеш да останеш на овој старој планети, на којој је претражен сваки кутак, кад нам васиона отвара широм своја врата?

— Имате право, — постиђено ће Меналк. — Ићи ћу да посетим невидљиву Месечеву хемисферу у оквиру кружног путовања које организује наша туристичка агенција.

Натанаел и Траделино су поново прснули у смех због скромности њиховог пријатеља. Први је намеравао да проведе лето на Марсу, а други се спремао на још опаснији и дужи пут — на Венеру. Уосталом, нису ни имали другог избора. Марс и Венера су једина небеска тела с којима се, поред Месеца, одржава редован међупланетарни саобраћај. За посету мањим небеским телима била би потребна нарочита дозвола, а Јупитер и Сатурн још нису освојени.

Најзад, пријатељи су се поздравили, пожелевши један другом пријатан одмор. Док су одлазили, сирене на астродрому почеле су да завијају, заставе дугачке преко 100 метара вијориле су на вештачком ветру, а са запада и севера чули су се звуци џиновских оркестара који су изводили химну „Марш освајача васионе”. То је било 1 јула 2.000 године.

Меналк се укрцао у осам сати увече на ракету Земља-Месец, а у 11 и 27 минута снажне електричне кочнице зауставиле су моћну машину на писти кратера Тихо Брахе. Путници који су желели да продуже на онај део Месеца који се са Земље не види прешли су у ракету за локални саобраћај. После једног сата већ су летели над Месечевим Кордиљерима.

Наједном, ракета се нашла изнад огромног празног простора. С друге стране Кордиљера простирао се кратер дубок неколико стотина километара, настао за време Месечевих катаклизми. На том делу Месеца задржали су се остаци ваздуха и водене паре. На огромним равним пространствима према којима се кретала ракета могао је да се развије живот за који нико на Земљи раније није ни слутио да може постојати. Непрегледне шуме, испресецане сребрнастим рекама и великим језерима, завршавале су се у далеким маглама Екваторијалне Равнице. Главни градови на овој Месечевој хемисфери су: Марија Пор, Ленглен, Вортигтон и престоница Франсвил. Најпосећеније летовалиште је Вермерн на Бисерном Мору, чувено по лову на летеће јелене и селеноптериксе. Тамо се спремао и Меналк. Успут је из свог „Водича по Месецу” сазнао да Франсвил има 102.000 становника, велико бродоградилиште, развијену индустрију пољопривредних машина и да претставља културни, трговачки и административни центар хемисфере.

У разређеном ваздуху овог дела Месеца који потсећа на атмосферу Мексика и Анда, нису потребне маске за дисање.

Пошто је отсео у хотелу у коме му је била резервисана соба, раздрагани Меналк је одмах потражио неколико старих школских другова који су се били настанили на Месецу. Са њима је кренуо у лов на летеће јелене и дивље селеноптериксе. Кад би ове огромне животиње јурнуле на њих, ловцима је било довољно да поскоче. Захваљујући слабој Месечевој тежи, они су с лакоћом могли да се вину шест метара увис и да тако избегну напад.

☆

За то време Натанаел је летео према Великом Сирту на Марсу. Ракете „Интерастрала“, које везују Земљу с Марсом, знатно су брже од оних које саобраћају с Месецом. Њихова просечна путна брзина износи 1.000 километара на секунд. Већ после неколико сати лета путницима је Земља личила на белу тачку. Натанаел је у пилотској кабини разговарао с главним пилотом, док се ракета њихала у васионском пространству. Њом се управљало аутоматски са Земље, по прорачунима који су извршиле електронске машине за рачунање. Четвртог дана путници су угледали велики Марсов диск. Он је био удаљен од ракете свега још неколико милиона километара. Одмах су укључени радио електрични уређаји и децелометри, који су почели да успоравају кретање ракете. У 11 и 30 по Марсовом времену ракета је дотакла тле планете. Баш у том тренутку затутњао је чувени „Воз вечитог сунца”, који направи круг око Марса за свега 24 сата и 37 минута.

Марс је претстављао другу етапу земаљске колонизације. С бујним и разноврсним биљним светом, с неисцрпним резервама воде, а захваљујући и околности да није много удаљен од Земље, он је био врло погодан да се људи брзо рашире на њему. На Марсу се налазе многобројна рударска и трговачка предузећа. Главни градови су Сиртис Мајор, Њујорк на Марсу, Антонијади, Тревиз и Порт Аргир.

Од првог тренутка кад су људи закорачили на Марс, њихову пажњу су привлачили чувени Марсови канали, које је још 1879 године открио италијански астроном Скиапарели. Дугачки 5.000 километара, они воде од Марсових поларних капа до пустињских области. После дуготрајних истраживања, утврђено је да су то остаци једне давно минуле цивилизације. На једном гранитном боку сачувани су урезани планови радова са шемама машина које су употребљене. Разлог нестанка те високе цивилизације претставља и данас тајну за науку, јер су сви њени трагови осим канала потпуно уништени.

☆

— Пали! — заурлао је командант васионског брода који је заронио у влажан ваздух Венерине атмосфере. У њему се налазио наш трећи познаник, Траделино. Грмнули су топови са ракете и направили праву пустош међу нападачима. Али, убрзо су око ракете поново почеле да се окупљају хиљаде оклопљених летећих аждаја, са зупцима и коштаним троугластим израслинама на леђима. То су били тираносауруси са Венере. Са свих страна чули су се њихови узнемирени и љутити урлици.

Драма је почела још за време пута. Пре но што је и ушао у Венерин маглени омотач, васионски брод „Интерастрала“ добио је узнемирујуће вести. Сиприс Централ, главну људску насеобину на Венери, напала су још једанпут огромна чудовишта. На бедемима града стражари су вечито на опрези. Они помоћу електричних наочара будно мотре на сваки покрет у Равници Топлог Мора који би могао да наговести долазак непријатеља. Још тежи је положај оних који освајају нова Венерина пространства. Изоловани у великим равницама, они живе у челичним бункерима око којих све врви од немани. Поред бункера штрчи увис њихова ракета, с којом ће се, по завршеном послу — или ако опасност постане сувише велика — винути у васионска пространства.

Број немани на Венери је огроман. Час опасност запрети од џиновских мегалосаура који се шуњају кроз високу траву, час се појаве трицератопси са зупцима око врата, или пак зашуште тешка крила птеродактила, налик на џиновске слепе мишеве, са чељустима начичканим оштрим зубима. На све стране чудовишта која су пре много милиона година нестала са Земље. Један професор објашњавао је путницима у ракети разлог овој појави. Венера се одвојила од Сунца неколико милиона година после Земље и још се налази у периоду великих гмизаваца.

Тог лета посетиоци са Земље нису имали среће на Венери. Од оног дана кад су се људи спустили на ову планету, никад их огромне немани с таквим бесом нису нападале и у тако великом броју опкољавале њихове градове. По мишљењу научника, у области великих баруштина Минтурн, недалеко од обале неиспитаног Великог Мора, дошло је међу многобројним животињским врстама до необичног комешања. Оне напуштају крајеве у којима су одувек живеле и беже на све стране. Помоћу прецизних оптичких инструмената, примећено је да се између њих воде огорчене битке. Вероватно је дошло до појаве неке нове и снажније животињске врсте, која прогони и уништава све друге. А можда то настају свесна бића на Венери, која освајају за живот потребна пространства. Услед ових промена, ионако слаба упоришта људи на Венери даноноћно су угрожена. У борбама против животиња које су надолазиле са свих страна морали су да учествују и путници са ракете. Са Земље су хитно затражена нова појачања.

Разговор на морском дну

(2)

Ипак је то невероватно. Да ли се ти не потсмеваш?

— Није ми ни на крај памети. А и да јесте, ја немам главу да измишљам приче. Уосталом, треба да знаш да и она половина коју сам изгубио није била моја рођена.

— Шта! Каква је то сад опет измишљотина?

— Ама, није измишљотина, него жива истина. Дочепао сам се ње прошли пут кад ме је била снашла слична незгода. Али, она коју сам тада изгубио била је заиста моја!

— О, брате, све ми је ово чудновато. Шта човек у животу неће све доживети! Кад је тако, ја мислим да ћеш ти наћи или своју или туђу половину, јер теби је, како видим, свеједно коју ћеш наћи.

— Није баш тако, — рече црв. — Она моја била је доста похабана, па би ми милије било кад бих нашао неку новију и бољу.

— Е, па нека ти буде са срећом!

— Хвала ти на љубазности, а и на ономе што си малопре рекао да смо сви једнаки. Ти не знаш како је то дивно чути бедном црву кад неко каже да су сва бића једнака.

— Извини, ја нисам тако мислио, — рече јастог. — Рекао сам да смо сви једнаки само зато што су ту били онај надувени делфин и онај глупи бакалар, који су уображавали да су нешто више од мене. Али, ја и ти! Откуд нас двојица можемо бити једнаки?

—Ах, то си ти, дакле, мислио.

— Него шта! Ваљда не мислиш да се упоређујеш с племенитим јастогом, који има тако дивне маказе и очи на пипцима, па толике ноге и реп с лепезом, па дивни оклоп и друге сјајне украсе. Баш си глуп кад си могао доћи на такву идеју. Погледај се само како изгледаш! Вучеш се овуда као пребијен и тражиш своју задњу половину, а био би срећан кад би и туђу нашао.

— Ја ипак мислим да то није тако лоше. Ти тако нешто не би могао да учиниш.

— Ти си будала! — рече љутито јастог. — Просто ми је жао што сам толико с тобом разговарао.

— Али си ти неки намћор, — довикну му црв и отпуза даље.

За то време морска звезда била је већ одбацила остригу, пошто у њој ништа више није остало.

— Овај ти је црв добро одговорио, — рече морска звезда.

— Коме то говориш „ти“? — разбесне се јастог. И, заборавивши да је још мекан, изађе испод камена, те својим клештима одгризе звезди један крак.

— Јао! Јао! — зајаука од бола морска звезда.

— Јао! Јао! — чу се и јастогов јаук. — Сада су моје дивне маказе можда за цео живот покварене.

— А ја сам сад без једног крака, — рече морска звезда. — Али, ја ћу себи већ набавити нов.

Звезда отпуза даље, а и јастог, јер му је овај крај био досадио. Сада ту ништа друго није остало до онај крак морске звезде што га је јастог одгризао. Зачас се крај њега појави црв.

— Зар још ниси нашао другу своју половину? — упита га крак морске звезде.

— Ко то говори? — уплаши се црв. — Ја никога не видим.

— Ја сам пети крак морске звезде. Јастог ме је одгризао, јер си га ти наљутио.

— О, јадно створење! — рече црв. — Онда ти сад мораш да умреш.

— Вараш се, — умиривао га је крак морске звезде. — Није ми тако зло како ти мислиш. Него, јеси ли нашао изгубљену половину?

— Нити сам нашао своју нити туђу, али се надам да ће ми нарасти нова, јер још нисам престар, иначе бих морао овако да таворим.

— Е, то би ми било жао, — рече крак морске звезде.

— Хвала ти на тим речима. Уосталом, мени се чини да је теби потребније саучешће, јер никад више нећеш постати право биће.

— Зашто нећу? — упита крак морске звезде. — Никад не треба губити наду. Она звезда којој сам ја припадао добиће ускоро нов крак, а ни ја никако не мислим на смрт.

— Мени се чини да имаш доста разлога да мислиш на њу. Недостају ти четири крака. То није мала ствар.

— Заборавио си још и уста, и желудац, и све друго што чини једну морску звезду, — потсети га крак.

— То значи да теби недостаје цело тело осим једног крака, а то си ти сада.

— Истина је. Али, не заборави: што неком недостаје, он треба да се потруди да то набави. Кад би ти могао да гледаш, ја бих ти показао како сам већ почео помало да растем и да се претварам у нову звезду.

— А да ли ти видиш?

— Наравно. Ја сам сачувао своје око, које се налази сасвим на врху, јер сваки крак морске звезде има по једно око. Имам и комадић црева у себи. Дакле, као што видиш, почетак није тако рђав.

— Е, нека ти је са срећом, — зажеле му црв.

— Хвала, — одговори крак морске звезде. — Сигуран сам да ћу се лепо развити. Баш би ми било драго да и ти нађеш свој стражњи део, јадниче.

— Ама, чуј ме, пријатељу, — наљути се црв. — Зар ти ниси помало надмен кад ме толико сажаљеваш, а сам си тако бедан. Молим те, буди тако добар и немој да се бринеш за моју стражњу половину, него на себе и на оно што теби недостаје.

— Види, види, како се ти правиш важан!

— Ја се не правим важан, али нећу да трпим никакво сажаљење од оних који су испод мене. Ипак има разлике у свету.

— Гле! — зачуди се крак морске звезде. — Мени се чини да си ти јастогу казао...

— Не би требало да прислушкујеш што честите особе међу собом говоре кад не можеш да их схватиш, — викну разјарени црв. — Што сам ја рекао јастогу, то је једно, а што теби говорим, то је нешто сасвим друго. Зар не схваташ да си ти само окрајак једног мекушца, а ја сам црв, разумеш ли, иако сам сад само пола црва. Црв, запамти, који стоји високо изнад тебе, бедника без кракова, без желуца, без уста и без свега осталог. Ти кажеш да ће ти све то једног дана нарасти. Не липши магарче...

— Не би требало да тако говориш, — рече крак морске звезде. — За похвалу је што ти можеш опет да добијеш ону половину коју си изгубио. Али, кад и ја могу да добијем све што сам изгубио, зар није онда и то за похвалу? Ја мислим да је способније за живот оно биће које може да издржи и кад га највећа несрећа снађе. Ниси ли и ти тако нешто говорио старом јастогу?

— Зашто ли ја тебе само слушам? — бесно повика црв и отпуза са тог места.

Крак морске звезде лежао је и даље и непрестано растао. За неколико дана нарасла су му сва четири крака. Сад је био морска звезда као и свака друга, само што је стари крак био знатно већи од нових, Али, и то ће се временом исправити.

Сва срећна и весела, морска звезда пође подводним светом да нађе некога пред ким би се могла похвалити својом способношћу да надвлада све животне недаће.

Крај

У ПОЗОРИШТУ

— пре 100 година —

Данас у нашој земљи има на десетине професионалних и полупрофесионалних позоришта, затим много дилетантских дружина, преко хиљаду биоскопа и на хиљаде других места на којима наши људи могу видети разноврсне забаве и тако задовољити своје културне потребе

Нашим људима сада су добрим делом позната не само страна класична и домаћа дела, него и многи страни савремени писци, чији се комади понекад приказују у исто време код нас кад и у земљи где су поникли. Укус позоришне публике јако се развио. Али, пре неких сто година прилике су биле такве да се нису могле задовољити жеље свих људи који су тежили да гледају позоришне претставе. Овде ћемо донети кратак преглед позоришних комада које је Новосадско позориште приказивало приликом своје турнеје у неким нашим местима пре сто година. У исто време, из осврта критичара позоришних претстава видеће се и одушевљење тадање наше позоришне публике, а и имена неких глумаца који су у оно време били цењени.

Који су комади приказивани

Репертоар Новосадског позоришта у оно време био је доста разноврстан. Ево неколико комада који су највише привлачили публику: „Ајдук-Вељко" од Јована Драгашевића, „Зидање Раванице" у три радње с песмама од А. Николића, „Покондирена тиква" од Ј. С. Поповића, „Женски непријатељ" од Бенедикса (превео Ј. Хаџић), „Владимир и Косара" од Л. Лазаревића, „Ајдуци" од Ј. С. Поповића,

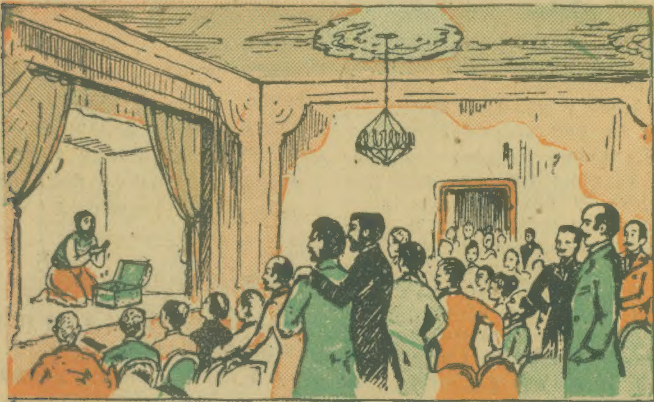

„Херцег Владислав" од Ј. Суботића, „Сан Краљевића Марка" од Ј. С. Поповића, „Заручник и невеста у једној особи" од Коцебуа, „Сплетка и љубав" од Ф. Шилера, „Мушки метод и женска мајсторија" од Ђ. Вукићевића, „Тврдица" од Ј. С. Поповића, „Мејрима" од Матије Бана, „Силом болесник" од Молијера, прерадио Л. Телечки, „Жена што кроз прозор скаче" од Скриба, превео Лаза Костић, „Сплеткашевић" од Молијера, прерадио Лазар Телечки, итд.

Ове комаде Новосадско позориште давало је на својој турнеји у Великом Бечкереку, Суботици, Панчеву, Земуну, Београду и другим местима.

Прикази позоришног критичара

За комад „Зидање Раванице" позоришни критичар каже: „Што се овога дела тиче, у њему осим наслова и мелодија нема ништа што би штогод вредило. Гдешто је, истина, мењано и додавано, али је то све слаба помоћ била. Усто, кад се још и песме без музике и без хармоније певају, као вечерас, онда се толико одкрњи и од оно мало уживања, да баш не знамо зашто се овакви комад уобште и давао, ако не зато да буде као нека сретна слутња за „зидање позоришта". Дворана је била дупком пуна". (осврт на приказ у Новом Саду).

У приказу „Херцега Владислава" за време претставе у Карловцима критичар каже: „Да вам је било јуче видети честиту Србадију како је навалила у позориште! Дворана је пунцата била, још су се врата морала отворити да би могли слушати и гледати они који нису могли унутра ући. Шест варошких пандура с тешком муком уздржавали су народ, који је листом навалио био унутра. Представљање је било врло добро.

За комад „Тврдица" од Ј. С. Поповића, који је даван такође у Карловцима, критика каже: „Ово је представљање давано у корист чланова позоришног друштва за накнаду њиних већих трошкова, што их имају при путовању у друга места. Публике је било довољно, јер су наши глумци својим добрим владањем придобили наклоност и уважење овдашњих грађана, али осим тога особит је интерес свакога нагонио да иде данас у позориште, јер је наш први народни глумац господин Стеван Пантелијћ представљао на обшту молбу Киријању. Овде не могу да не споменем што је један мој познаник рекао, изишавши с представљања, а он је имао прилике гледати кроз више година прве бечке глумце. Ја га запитах како му се допада игра господина Пантелијћа, а он ми одговори: „Знате шта је литографија, а видели сте без сумње енглески челикорез; е, наши вредни глумци добра су литографија, али Пантелијћ је челикорез". — Публике је дупком пуно било. Видео сам оца г. Пантелијћа, управитеља овдашње гимназије, где му од радости сузе иду, — али има се и чему радовати. Хвала либералности гг. професора наше богословије што Пантелијћу допустише да вечерас игра, јер ваља вам знати да је судбина њега осудила да буде богослов и свештеник".

Из Карловаца се позориште вратило у Нови Сад и приликом приказивања „Милоша Обилића" критичар је написао: „Нови члан друштва Д. Јовановић изишао је данас први пут пред новосадску публику у улози Вука Бранковића. Особито нам је мило што се са његовом игром можемо похвалити. Мирноћа, никаква афектација, добро интоновање, умерена гестикулација — све је то учинило да је публика наша добру игру његову примила тапшањем и изазивањем, а то ће доста рећи, јер Србин некако не може ни глумца добрим оком гледати који је Вука издајицу представљао.

Осврћући се на приказивање комада у Великом Бечкереку, критичар на једном месту каже: „Да вид'те и ми имамо овде (а где их нема!) људи који се још мичу у старијем веку, пак им је врло непријатно било чути где глумци не употребљавају више застареле форме негдашњега „славено-сербскога језика".

У приказу из Суботице он каже: „Честити Срби овдашњи примили су чланове бесплатно у стан, а и за храну не ишту никакве наплате — управо како иште српско гостољубље". На другом месту каже, приказујући комаде „Заручник и невеста" и „Расејани": „Сба ова комада савршено су представљана, али опет зато није гледалаца толико било, чему ће узрок тај бити што наш свет уобште већма милује историске комаде, које гледајући сећа се онога што је некад Србин био, а слатки санци претстављају му лепу будућност. Госпођа Драгиња Поповић-Ружића у својој двострукој роли показала је да има редак дар... Још једно о нашем позоришту, пак да се опростимо с њиме. Народни глумац г. Коларовић оженио се г-фицом Љубицом Поповићевом. Живили и сретни били!"

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Играчке за мале ђаке

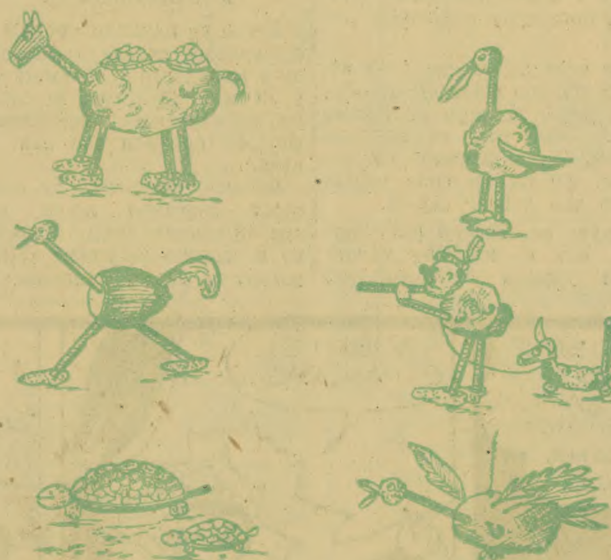

За ове играчке није потребно много материјала и алата. На сликама се добро види да је за шест ових играчака потребан следећи материјал: кромпир, дрвца шибица, орахова љуска, чеп од плуте и кокошје перо.

Добро посматрајте сваку слику, па ако нешто не разумете, упитајте старије. На слици су приказани: рода, ловац с кером, птица у лету, камила, ној и две корњаче.

Кљун од роде направљен је од два картона, крила од кокошјег перја, врат и ноге од шибица, остали делови тела од кромпира.

Ловац је направљен од шибица и кромпира, шешир од картона и једног пера. Његов кер има главу од плуте на којој су уши од картије. Грбе камиле направљене су од ораховних љусака, а од њих је направљен и оклоп корњаче.

Остало је све начињено од кромпира, шибица и пера.

НАЈСТАРИЈИ ОБЛИК РИМСКЕ ПРОЗЕ

Лаудационес фунебрес (Laudationes funebres) били су посмртни говори код старих Римљана. Заправо то је најстарији облик римске прозе. Лаудес мајорум (Laudes majorum) биле су кратке епске песме старих Римљана које су певане у славу предака, на гозбама. Оне су извор за најстарију римску историју.

Зрно знања

Птица изван јата лако погине

Боље је паметна глава него пуна долина пара

Доста има пјевидруга, али мало плачидруга

Ко се са злом дружи, увијек се тужи

Док је човјек здрав и вода му је слатка

Од незнања нема веће сиротиње, а од охолости нема горег својства

Паметан човјек воли с добрим и мудрим људима камење ваљати, него с неуким и глупим у колу играти

Ко много прича мало ствара

ПЛАНКТОНСКЕ МРЕЖЕ

Планктонске мреже су направе разних типова. Обично се праве од густог свиленог ткања, а служе за ловљење планктона — животне заједнице, која насељава слободну воду океана, језера и других стајаћих вода. Обухвата претежно биљне и животињске организме способне да лебде у води.

Ајкуле — у Јадранском Мору

Осим орка, (врста кита зубана) у морима и океанима нема крволочније немани од ајкуле — људождера. Или, још тачније не зна се ко је од њих двоје страшнији. Ајкула је добро позната и нашим људима. Готово свакога лета у нашим новинама објави се вест да су неки човек или жена били жртве ајкуле. Па, и поред тога, по мишљењу многих познавалаца ових морских звери, ајкуле не прождиру толико људи колико се обично мисли и прича. Истина, људи их се веома страше, па се обазривији пливачи никада не удаљавају далеко од обале.

Ајкула има око 170 врста, а од тог живи у Јадранском Мору око 30. Све ајкуле нису опасне по људе; има их и безазлених. Међутим, један ри-

бар, који је приликом лова туњева ухватио и ајкулу дугу 4 метра рекао је:

— Када је пловила испод мога чамца нисам знао да ли је опасна или није. Чим сам је видео, коса ми је „порасла и на ћели". Ето, сад тек видим да је безопасна.

Заиста, та ајкула није имала зубе у својим огромним раљама. Овде ћемо поменути неке ајкуле које живе у Јадранском Мору или у њега залутају из других мора и океана. Ево њихових имена по стручној литератури: млат-јарам (дуг 4 метра), јарам-бат (3 метра), мачка-црноуска (око 90 сантиметара), мачка-бледица (1 метар), мачка-мркуља (око 1 метар и 20 сантиметара), пас-лисица (3 метра), пас-големи (преко 15 метара), пас-људождер (6 до 12 метара), пас-главоња (3,70 метра), пас са седам шкрга или пепељар (3 метра), пас-дугоноси (преко 4 метра), пас-атлантски (4 метра), пас-змијозуб (4 метра), пас-чуков (1,5 метар), пас-глушац (од 2 до 3,5 метра), пас-бутор (око 2 метра), пас-модруљ (преко 3 метра), пас-трупан (2,5 метра), пас-костељ (око 2 метра); свога има више врста; пас-звездаш (око 1,80 метар), пас-мркаљ (око 1,5 метар), и тако даље.

Према Брему ајкуле су веома похлепне животиње. Храну коју прогутају не сваре у потпуности, него је избацују полусварену. Због тога су присиљене да поново ждеру све што је сварљиво, али гутају предмете које не могу да сваре. Ако човек падне са лађе у море у пределима жарког појаса или Средоземног Мора, онда је сигурно да ће наћи свој гроб у желуцу ајкуле.

Брем даље прича да је једно време у Александрији било просто немогуће купати се у мору, јер су ајкуле односиле људе, једне за другим, из непосредних близина кућа. На југу Црвенога Мора једна ајкула гонећи купача, који ју је благовремено приметио и брзо појурио на обалу, ајкула је пратила до самог копна. За време битке код Абукира виђале су се ајкуле како пливају око лађа двеју флота и са нестрпљењем вребају бачене лешеве са палубе или људе који су пали.

Пас-модруљ може да нарасте и 6 до 7 метара. Веома је грабљив. Његова њушка јако је зашиљена. Зуби у горњој вилици распоређени су у четири коса реда. У доњој вилици налазе се узани зуби, који су у младости троугласти, а у старости копљасти. Његова горња страна обојена је дивном модром бојом, док му је доња страна бела. Из Средоземног Мора модруљ се раширио у већи део Атлантског Океана на север до Велике Британије и Скандинавије. Залази и у Јадранско Море. То је онај пас о коме се прича да долази до обале. Веома је штетан за риболов, јер се храни рибама селицама (скушама, сарделама, итд.) које отима из мрежа, а напада и људе кад се купају.

Пас-јарам (морски чекић), дуг је око 4 метра, а може бити тежак и око 300 килограма. У раљама има 3 до 4 реда оштрих зуба. Он је становник топлих мора, доплива до обала Северне Европе и у Средоземно Море, а одатле и у Јадран.

Атлантски пас, који може бити дуг преко 4 метра, има по причању неких људи веома укусно месо. Храни се сарделама, слеђевима, бакаларима и другим рибама. Због тога је веома штетан за риболов, пошто се ове рибе највише лове. Раширен је свуда.

Пас-људождер или морски вук спада међу најстрашније морске немани. Стварно, он даје утисак нечег ужасног због своје огромне дужине, око 12 метара, и због својих великих троугластих зуба. Његова отаџбина су топла мора од Новог Зеланда до Средоземног Мора, а некад се залети и у Јадран. Раније је у Бакарском Заливу ухваћен један пас-људождер дуг око 5 метара и тежак око 2.000 килограма. Сада се налази у Зоолошком музеју у Загребу.

Пас-лисица. Ова врста ајкуле може бити дуга са репом од 4 до 5 метара, а тешка око 300 килограма. Храни се мањим рибама. Веома је штетна за риболов. Ако рибар баци удицу и она је прогута, она то одмах осети и полети у правцу рибара да он не би могао да затегне конац, који она брзо прегризе, јер „боље је и са удицом у устима, него мртав у рибарском чамцу".

Циновски пас уствари је највећа ајкула. Може бити дуг и до 15 метара, а тежак по неколико хиљада килограма. Доплови понекад и у Јадранско Море. Његова домовина су хладнија мора. У последње време много га лове због меса, јер је укусно, и због рибљег уља. Раље циновског пса су огромне. Место зуба у њима се налазе купасте израслине, које су, уствари закржљали зуби. Његова храна су медузе, мекушци, ситне рибице, планктони, рачићи и сличне животињице. Миран је и слабо окретан. Није плашљив и безазлен је. Када се погоди харпуном може може бити опасан, јер тада снажно размахује репом, па погоди и чамац. Једна циновска псина ухваћена је и код Краљевице. Била је дуга око 8 метара, а тешка око 2.300 килограма.

Морска мачка (пегава ајкула) може бити дуга око 1 метар. Труп јој светао и има тамне пеге. Заправо, она је најмања врста морског пса. Већи део преспава у јатима на морском дну. Ноћу та јата крену у потеру да траже храну и прождиру племениту рибу.

Све веће кархариде (род ајкула) обично пливају уз обалу и то у горњим слојевима воде. Због тога се већином запажају у приличној удаљености, јер им из воде штрчи добар део леђног пераја.

Ајкуле се лове на разне начине, али се најбоље ухвате јаком удицом причвршћеном на гвозденом ланцу. Мамац је обично риба, комад сланине или свежањ кучине, коју овај грабљивац хвата као и све што му се баци са лађе. Чуло мириса код ајкула боље је развијено од чула њуха. Брем наводи да се на многим местима обалско становништво готово не боји ајкула, па се многи људи купају и пецају без икакве бојазни у мору где ајкуле крстаре. На другим местима, опет, људи се страшно боје ајкула и чувају их се, јер су имали прилике да виде да кад човек једном постане жртва ајкуле, она полети на човека и други пут и постаје веома дрска. Негде где им човек није био плен, а покушале су да га ухвате, задовоље се обичном храном, а на човека и не обраћају пажњу. По другим писцима урођеници који имају тамну кожу не плаше се морских паса, јер из искуства знају да ајкуле више нападају беле људе, као и све предмете светле боје. Јунг, амерички стручњак за лов на ајкуле, пише да је више уловио ајкула у беле мреже, него у тамне.

НАЈМЛАЂИ ФИЛМСКИ ГЛУМАЦ НА СВЕТУ

Фрезер Кларк из Хестона је најмлађи филмски глумац на свету. Он има свега 3 месеца, а већ је потписао свој први филмски уговор са једном холивудском компанијом и на овај правни акт ставио отисак свог малог кажипрста. У уговору је предвиђено да ова млада филмска звезда неће морати да снима више од 20 секунди без прекида, нити више од 20 минута дневно. Осим тога, Фрезер се не сме никада задржати више од два сата у студију.

Боксерски устанак

Крајем прошлог века, у Кини се развило веома јако нерасположење према странцима, па је дошло и до крвавих обрачунавања у североисточним покрајинама.

У то време Кина је низала неуспех за неуспехом у спољној политици. Кинеска влада даје све веће уступке империјалистичким силама, а затим долази до рата с Јапаном (1894—1895), који се завршава несрећно по Кину. Империјалистичке силе приграбиле су неке кинеске територије и поделиле Кину на интересне сфере. Ето, ти и други узроци створили су велико незадовољство у народу и мржњу према странцима. То народно нерасположење искористили су чланови фанатизованих и према странцима нерасположених организација. Најчувеније такво друштво звало се И Хо Туан, што по прилици значи „боксери", па је по томе и читав устанак добио име. Гесло боксера било је: „Заштитити отаџбину, уништити странце!", а циљ: „Протеривање свих странаца из Кине и убијање хришћана, јер су они страни агенти".

За време устанка боксерима се придружио и један део војске. У прво време они су уништили железничке и телефонско-телеграфске везе Пекинга са провинцијом. Затим су 5 јуна 1900 опсели Пекинг. Том приликом убијен је и немачки посланик Кетелер. Пошто је освојен Пекинг, почела је опсада европских дипломатских претставништава.

Велике силе нису остале скрштених руку, па су Америка, Јапан и европске империјалистичке силе: Аустроугарска, Енглеска, Француска, Италија, Немачка и Русија послале помоћ. У борбу су ступила 54 ратна брода. На копно се искрцало 2.067 официра и морнара под заповедништвом енглеског вицеадмирала Сејмура. Десетог јуна они су стигли у Тјенцин, а одатле су кренули у Пекинг. Међутим, у граду Хсику били су опкољени, али им је стигла помоћ, те су после седамнаестодневних крвавих борби ослобођени. Одатле су се поново повукли у Тјенцин, и ту су били опкољени све до 14 јула. За то време одреди великих сила заузели су тврђаву Таку и заробили кинеску крстарицу са адмиралом. После тога дошло је до напада на Пекинг, који је освојен 14 августа 1900 године. У нападу је учествовало 70.000 људи. За време тих борби боксери су у унутрашњости земље поубијали више стотина мисионара и више хиљада кинеских хришћана. Кина је била присиљена да плати отштету империјалистичким силама. После тога у Пекингу је одређен кварт за странце и он је стављен под заштиту страног дипломатског кора. Међу погинулим аустроугарским војницима било је и неколико Југословена.

ДА ЛИ ЗВЕЗДЕ ТРЕПЕРЕ?

Звезде не трепере како нам се чини, већ блистају једном јасном и постојаном светлошћу. Те звезде ми видимо кроз океан ваздуха и треперење се јавља као последица разлике у температурама у свим слојевима.

Острво ронилаца

Десет километара јужно од Шибеника налази се острвце Крапањ, једно од најнеобичнијих јадранских острва. За разлику од осталих, Крапањ је без камењара и сав обрастао бујном травом и шумицом. Дугачак је један километар, а највећа му је ширина око 600 метара. Занимљиво је да је ово острво готово у истој равни с нивоом мора; његова највећа надморска висина једва достиже 150 сантиметара. Због тога се догађа да га у време јачег ветра и таласа море скоро потпуно преплави.

Острво Крапањ чувено је нарочито по томе што су сви његови одрасли мушкарци рониоци. Неколико стотина Крапљана (острво има укупно 1.700 становника) раде као вешти гњурци у разним поморским предузећима, а највише их је запослено у месном предузећу за скупљање сунђера и корала. Према причању острвљана, први ронилачки апарат донет је на Крапањ 1808 године.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

КАО ДА СУ ЈУЧЕ ПЕЧЕНИ...

Једна група научника која је раније проучавала живот у пределима на Јужном Полу по-

ново је дошла 1954 године у такозвану „Малу Америку" која се налази у близини Јужног Пола. Они су тамо пронашли бисквите који су били смрзнути око осам година и кажу да су били тако свежи, као да су „јуче печени".

АМИГДАЛИН

Амигдалин (грчка реч) је назив за отровну материју у језгру горког бадема и другога семења; бресквe, трешње и шљиве.

ПРИРОДНО ОДРЖАВАЊЕ СТАЛНЕ ТЕМПЕРАТУРЕ У КОШНИЦАМА

Људи су изумели уређаје за одржавање сталне температуре и влажности у зградама тек у 20 веку. Међутим, за системе за хлађење и одржавање топлоте природа зна већ одавно.

Вредна пчела, чију су корисност запазили људи још пре 40 векова, веома брижљиво и савесно регулише температуру у својој кошници. За време летњих врућина једна група пчела без престанка маше крилима као лепезама. На тај начин ваздух струји кроз кошницу, одржавајући у њој увек исту температуру. Поред тога, махањем крилима пчеле отстрањују сувишну влагу, која би изазвала ферментацију прикупљеног нектара.

Зими, пак, пчеле имају сопствено „централно грејање". Наиме, све се густо збију око матице, а оне које се налазе на спољашњој страни тог живог грозда приљубе се тако чврсто једна уз другу да својим телима образују заштитни „слој", који не дозвољава да хладноћа продре. Остале пчеле, то јест оне које су унутар тог заштитног оклопа, стално се крећу, стварајући тиме потребну количину топлоте. Уколико је спољашња температура нижа, утолико су њихови покрети живљи. У одређеним размацима пчеле се смењују, тако да се не мрзну увек исте.

ЈЕДАН ЗАДАТАК

Неки човек који је морао да чува вука, козу и главицу купуса треба да их превезе преко реке у малом чамцу, у коме има места само за њега и једно од њих. Ако остави на обали козу и вука, вук ће појести животињу. Ако прво превезе вука, коза ће појести купус. Шта, дакле, он треба да ради?

Одговор гласи: човек ће прво превести козу. Затим ће се вратити по купус. Враћајући се да превезе вука, повешће са собом козу и искрцаће је на обалу где је првобитно била. Онда ће превести вука и отићи по козу, да је и по други пут превезе на ново место.

КАКВЕ СУ КИШНЕ КАПИ?

Кишне капи могу бити разних облика и величина. Утврђено је да лепи лучни облик који су уметници уобичајили да им дају веома ретко постоји у стварности. Типичан облик кишне капи личи на печурку; пљоснат је при дну и заобљен при врху. Мање капи имају облик лоптице.

РЕДАК РЕКОРД

Познато је да је Америка земља најчуднијих рекорда. Због тога није ништа необично што постоји и такав рекорд који је постигнут у једној веома необичној утакмици, која се састоја у томе ко ће пре да нађе

иглу у пласту сена. Најбољи успех постигао је један ватрени присталица овога спорта и пронашао је иглу у пласту сена за три минута и 6 секунди, па је тако постао победник.

ВЕЧИТИ ПУТНИЦИ КРОЗ ВАСИОНУ

Да ли сте већ чули да се реп комете не вуче увек иза ње? Понекад, реп иде испред комете, некад изгледа као да јој је „израстао" из бока, а некад га уопште нема.

Комете, ти вечити светлећи путници кроз васиону, одувек су претстављали велику загонетку за људе, а неке њихове тајне и данас нису решене. Астроном Персивал Лоуел овако је дефинисао анатомију комете: „То вам је пуна врећа ничега".

За последњих сто година човечанство је двапут имало прилике да се увери да је комета заиста „пуна врећа ничега". Наиме, 1861 године Земља и њени становници прошли су кроз реп комете Лиридис, а 1910 кроз светли траг Халејеве комете. Саопштење научника да ће наша планета проћи кроз реп Халејеве комете изазвало је тада у неким крајевима света праву панику. Многи су били убеђени да ће њени отровни гасови загадити нашу атмосферу и уништити биљни и животињски свет на земљи. Страх непросвећених и сујеверних људи, који су поверовали да ће приближавање Халејеве комете донети „смак света", искористили су они који су желели да на лак начин дођу до богатства. У неким европским градовима продаване су, например, „комета пилуле" за које су продавци тврдили да су сигурно средство против отровних гасова. Становници једног града у Малој Азији провели су загњурени све до браде, неколико дана у оближњој реци. Олакшање и радост, настали кад је велика комета „отишла" не наневши нашој планети никакву штету, тешко се могу описати.

Ови џиновски посетиоци из васионе који се појаве на видику, а затим нас „напусте" да се, можда, никад више не појаве, обично имају пречник од десетине хиљада километара. Понекад су већи чак и од Сунца. На први поглед изгледа невероватно да судар између таквог једног васионског џина и наше мале планете не значи истовремено и њену пропаст. Међутим, треба се сетити да је то огромно небеско тело „врећа пуна ничега", углавном празан простор са релативно мало чврстог материјала.

У језгру, или „глави" једне планете како се назива њен најгушћи део, није досад још никад примећено ниједно веће тело. Кад је, например, 1910 године Халејева комета прошла између Сунца и Земље, на Сунцу се није могла приметити ни најмања сенка. Утврђено је да се комета, уствари, састоји од милијарде малих каменова збијених у њеном језгру. Они су, уколико се иде према њеним ивицама све ређи. Ове ситне чврсте делове обавијају разни гасови, називани заједничким именом „кома". До данас није нађен начин којим би се могла измерити количина тих чврстих делова у једној комети, али се зна да их у једном кубном метру има веома мало. Због тога, чак иако би се наша планета „сударила" са самим језгром једне комете, ми вероватно не бисмо доживели ништа озбиљније до једне густе метеорске кише. Пролазак Земље кроз реп комете приметили бисмо једино по томе што би нам небески свод изгледао осветљен. Мада су неки од гасова који су саставни део комете отровни, ни њих се не треба бојати, јер су поједини њихови молекули више километара далеко један од другог.

Упркос изванредној блиставости неких комета, оне саме по себи нису светла небеска: њихова светлост долази од Сунца.

Реп комете почиње да расте тек када се она приближи Сунцу, заправо тек кад зађе у путању планете Марс. Због тога, ако бисмо се налазили на Јупитеру или ма на којој другој планети која је још даље од Сунца, за нас би блистава лепота светлог репа једне комете била изгубљена. Наиме, ми бисмо од комете видели само њену главу.

Дужина репа једне комете равна је двострукој раздаљини између Земље и Сунца, а понекад још и већа, док му ширина може да достигне и петнаест милиона миља. Такав огроман реп имала је комета која се са наше планете видела 1843 године. Она ће путовати кроз васиону, две хиљаде година и тада ће је људи поново угледати. Чувена Халејева комета, која нас „посећује" сваких 76 година, имала је реп дуг 93 милиона миља.

Реп комете увек се налази на оној њеној страни која је даље од Сунца. Због тога, кад се комета приближава Сунцу, реп се вуче иза ње, а када се од њега удаљава, „иде" испред ње слично светлосном снопу рефлектора. Ова појава претстављала је, све до почетка овога века, тајну за научнике. Најзад, утврђено је да сунчева светлост врши неку врсту притиска на сићушне честице које чине реп комете, да их, уствари, „одувава" од светлосног извора. Те „одуване" честице никад се више не врате у састав комете. Због тога је реп комете после сваког њеног приближавања Сунцу мањи. То се нарочито примећује код оних комета чија је путања мања те оне чешће долазе у близину Сунца. Примећено је и код Халејеве комете да јој је реп, иако још и сада необично велики и сјајан, смањен.

Одакле комете долазе и како су постале? И астрономи би желели да знају да одговоре на ово питање. Али, зна се да их је много и да их у нашем Сунчевом систему има на стотине хиљада.

НЕМА ЛЕКА...

Прва позната медицинска расправа, такозвани Еберсов папирус, садржи, поред осталог, и рецепт против ћелавости. Састојци тог лека су: маст, лава, нилског коња, крокодила, гуске и дивокозе. Од тог времена па до данас прављено је, нуђено и рекламирано на хиљаде разних препарата против ћелавости, који сви, ипак, имају једно заједничко својство: ни од једног од њих неће коса почети да расте. Обична ћелавост је остала загонетка, као што је то и раније била. Ми данас о томе не знамо много више него што се знало у четвртом веку пре наше ере, кад је Аристотел констатовао да се ћелавост јавља код мушкараца, док се код здравих жена и деце не јавља.

Најчешће средство за рекламирање разних препарата против ћелавости су фотографије, које приказују једно исто лице пре и после употребе „спасоносног" лека, при чему се на првој слици види ћелав човек, док на другој он има бујну косу. И сама природа као да иде на руку подвалама ове врсте. За разна стања, која немају никакве везе с ћелавошћу, карактеристично је баш опадање косе. У многим случајевима то је пролазно стање. Није реткост да људи којима је на тај начин опала коса почну да употребљавају какав препарат и да им, после извесног времена, коса почне да расте. Међутим, то би се догодило и да нису употребљавали никакво средство, али њихов случај је добродошао произвођачима разних „чудотворних" препарата и они га обилато искоришћавају. Нарочито је то случај код ћелавости која настаје услед преležаних болести с високом температуром. После епидемије инфлуенце 1918 године било је много опадања косе код болесника који су прележали ову болест.

Обична ћелавост има многе знаке који олакшавају дијагнозу. Прво, коса почиње да опада изнад чела и залисци су све већи и већи. Истовремено, постаје и коса на темену све ређа и површина с ретком косом се повећава, све док се не споји са залисцима. Наклоност ка ћелавости је наследна. Кад нестајање косе једном почне, онда се оно наставља и нема ништа што би тај процес могло да заустави или бар да успори.

Током развоја људског рода смањила се количина длака која покрива људско тело. Ћелавост је можда део те еволуције. Ако је то тачно, онда ни будући векови неће донети лек против ћелавости, већ ће бити све више и више људи са ћелом.

Разне течности за лечење ћелавости — с витаминима, хормонима, сулфонамидима и антисептичним средствима — не утичу ни најмање на рашћење косе, а такође ни ултра виолетни зраци, ни разне дијете. Треба испитати рад целог организма, да би се евентуално откриле сметње које изазивају опадање косе. На запаљење коже и на велику количину перути требало би обратити нарочиту пажњу. А свима онима који су спремни да дају велике суме за лечење ћелавости, савет би био — не верујте!

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

КО ЈЕ БИО ЕУХЕМЕРОС?

Еухемерос је родом из Месене. Живео је око 300 година пре наше ере. Он је написао један утопистички „роман". По његовом схватању митолошки богови у почетку нису били ништа друго него хероји и уопште знаменити и истакнути људи, које је народна машта после њихове смрти прогласила боговима.

Еухемерос је иначе био киренаичар, а киренаици су били присталице Аристипа из Кирене, ученика Сократова. Они су сматрали као највише добро хедонизам — принцип радости.

ТВОРЦИ КИШЕ

Научници Уједињених нација успели су да повећају количину падавина у пределима суше за

више од 50 отсто. Нарочито су велик успех постигли у Пенџабу, у западном Пакистану. Они су избацивали ситне честице соли у ваздух. Ваздушна пара спајала се са сољу, па је после ношена ветром падала на широка пространства где суша влада

ДА ЛИ ЈЕ ЕВЕРЕСТ ОСВОЈЕН?

С. М. Госвами, аутор индиске књиге „Да ли је Еверест уопште освојен", недавно је тужио новозеландског алпинисту Едмунда Хиларија и издавача калкутског листа „Хиндустан стандард" за увреду. У исто време он је тражио и отштету од 100.000 рупија.

Наиме, Госвами је тврдио у својој књизи да Еверест уствари никад није био освојен. Вест о његовом освајању лажно је проширена као „обичан шлагер" у намери да се тиме увеличају свечаности приликом крунисања енглеске краљице.

Издавач листа „Хиндустан стандард" тужен је што је донео једну вест из Мелбурна у којој је стајало да се Едмунд Хилари увредљиво изразио о Госвамијевој књизи и да је рекао између осталог „да тако нешто човек и не може да прими озбиљно".

У својој тужби, а и преко јавности, Госвами каже да му Хилари и шерпа Тенсинг до данас дугују доказе да су се заиста попели на највиши врх света.

НЕУПОРЕДИВО ВИШЕ

У току овога века наука је постигла већи успех у борби да би се продужио људски век,

не до тада, то јест од појаве живота на земљи до почетка 20 столећа.

ПРВА МЕДИЦИНСКА УПОТРЕБА СУНЦА

Канадски лекар Финзен, добитник Нобелове награде, извршио је пре више од 50 година прва испитивања лековитог дејства Сунца. Доцније су се на њега угледали и многи други лекари, па се данас милиони људи сваке године лече помоћу Сунца. Занимљиво је да је Финзен становник предела у коме има мало сунчаних дана.

Наше морско рибарство у бројкама

Ако се изузму они што се баве спортом или у доколици пецају, излази да се око 20.000 становника на нашој јадранској обали бави риболовом. Од овога само две хиљаде су професионални рибари, којима је то искључиво занимање, док се остали, поред риболова, баве и другим пословима, углавном обрадом земље. Наши рибари и риболовна предузећа располажу са око хиљаду рибарских моторних бродова, док је пре рата оваквих бродова било око пет стотина.

У Јадранском Мору живи 365 врста риба и 66 врста ракова и мекушаца, али се од тога искоришћује само 36 врста. Плава риба је најраспрострањенија и на њу отпада близу 80 отсто све рибе. Због тога риболов зависи од ње; сарделе и друге врсте ове рибе дају три четвртине целокупног годишњег улова.

СЛЕПИ КАМЕЛЕОН НЕ МЕЊА БОЈУ

Познато је да камелеон мења боју своје коже према боји предмета на којима се налази. Међутим, недавно су научници забележили шта се догађа с камелеоном који ослепи. Наиме, он више не мења боју коже, која остаје тамномрка.

КОМАРАЦ напаст лета

Мало има људи на које комарци не насрћу. Обрушавање тих сићушних инсеката, праћено зујањем потсећа на пикирање бомбардера, само што уместо експлозије наносе болан убод. Од тропских прашума до арктичког круга, од мочвара које се састају са океанима до удаљених континенталних пустиња, комарци досађују човеку.

Ево најчешћих питања у вези с комарцима и одговора које дају последња истраживања светских инсектолога.

Зашто нас комарац уједа?

Уједа једино женка, јер мужјак не располаже потребним оружјем. Инсектолози верују да женке разних врста комараца осећају потребу да с времена на време узимају помало људске или животињске крви као неку врсту неопходног „витамина". Јер, ако се у току 25 генерација једне породице комараца не унесе бар једна кап те крви, потомство ће се дегенерисати и ишчезнуће. Срећа је за човечанство што се комарчеве женке хране првенствено нектаром биљака, а не човечјом крвљу. Да је обрнуто, ми бисмо много више страдали.

Због чега нас комарци ујeдају најчешће ноћу?

Вероватно зато што се „домаћи комарац", који нас највише узнемирава, храни само ноћу. Он је велики мајстор да се провуче и кроз најмању пукотину на прозору и да нас пронађе кад најслађе спавамо.

Како комарци „откривају" своје жртве?

Попут неких других инсеката, комарци су снабдевени нарочитим органом који има способност да осећа близину живих бића. Мирис и топлота које људско тело зрачи привлаче комарца. Већини је „нос" постављен у крилним антенама, док се у других комараца, како изгледа, чуло мириса налази на маљама њихових ножица.

Докле комарац може да лети?

Домаћи комарац и његова сабраћа ретко кад лете даље од 300 метара од места на коме су се излегли. Круг њиховог дејства, као што се види, јако је ограничен, али они тај недостатак надокнађују тиме што се множе у близини наших насеља, у јаругама, у празним кутијама од конзерви, у бунарима, каналима и сличним местима. С друге стране, неки велики комарци са сланих мочвара могу да изводе масовне нападе на градове и села који су удаљени од њихових пребивалишта по 80 па чак и 120 километара.

Како може сићушни комарац да пробије дебелу човечју кожу?

Женка је веома добро опремљена за напад. Она има стопала која се могу приљубити уз сваку стрмину. Њена њушка састављена је од правог прибора за бушење: игле, сонде и бургије. Главни део тог прибора је бургија, чије високофреквентне вибрације чине да она лако продире и у најтврђе месо.

Зашто не можемо да убијемо комарца ударом шаке чим почне да „сврдла" кроз нашу кожу?

Покаткад зато што не напада наша осетљива места. У супротном случају ми ћемо убод осетити. Међутим, у исто време док пробија кожу, комарац даје својој жртви инјекцију „локалне анестезије", која умртви околно ткиво, готово исто као и новокаин. Уштрцана материја, сем тога, разблажује нашу крв, коју онда женка хитро извлачи помоћу црпке која је смештена у њеној глави. Женка комарца може да посиса три до четири пута већу тежину крви него што је она сама тешка.

Како то да комарац обично побегне пре но што се осветничка шака спусти на њ?

Изненадно ширење наше коже, које наступа услед замаха, најављује му ударац. Најнежнији дрхтај под ногама комарцу се чини као земљотрес и предзнак блиске катастрофе.

Зашто комарци неког нападају, а другог остављају на миру?

Према скорашњем искуству, наше дисање, или ритам дисања, требало би да буде привлачна снага за комарце. Угљена киселина, коју неки људи и животиње издишу у великој количини, привлачи извесне врсте комараца, док друге, напротив, удаљује.

Искуство доктора Брауна, професора универзитета у Западном Онтарију, поткрепило је горње тврђење. Наиме, доктор Браун је био начинио два робота у људском облику који су имали температуру човечјег тела. Пошто им је обукао одело, ставио их је једног према другом. Мада су били пуни угљеника, роботи нису привлачили комарце. Али, чим је из њихове главе почео да излази угљеник у уобичајеном ритму дисања, на тело и главу стали су да се спуштају комарци. Из овога се може извући следећи закључак: човек се не може спасти комарца, мањ' да престане да дише!

Да ли наше одело утиче на неки начин на комарце?

Вероватно да утиче, кажу инсектолози. У току својих испитивања, доктор Браун је открио да ће од 10 комараца 9 свакако да се спусти на црно, а само један на бело одело. Уколико је боја одела светлија, утолико је она за комарце мање привлачна. Од тканина, светли сатен најмање привлачи комарце.

Зашто комарац „пева" кад обиграва око жртве?

Пре свега, тај глас који чујемо комарац не испушта из грла. Зујање долази од његових крила. Комарац, истина, може да произведе звук и из грла, али с толико великим бројем трептаја да га наше уво не може чути.

Колико комарац живи?

Мужјак живи 8 до 9 дана. Пошто испуни свој животни задатак, он настави живот сам, хранећи се соком поврћа. Женка живи 30 дана. Ако је изненади зима пре но што је стигла да снесе јаја, она може да живи 4, па и 5 месеци.

Шта да урадимо па да нам комарци не досађују?

Извесне људе природа је обдарила нечим што одбија комарце. То је испарење коже или дах. Али, ако нисте природни творац тога средства, прибегните једном од хемиских производа који се могу набавити у апотеци. Има више врста таквих производа, но сваки од њих треба држати на високом месту, где их дечја рука не може дохватити. Они могу да буду шкодљиви и за одрасле, ако прсну у око или стигну до слузокоже у устима.

Користи ли чему комарац?

Инсектолози кажу да комарци служе као храна многим инсектима, затим рибама, птицама и неким другим животињама. Без комараца би, тврде они, многе врсте корисних птица и животиња које се њима хране страдале од глади, а тиме би се и слика света унеколико изменила.

ВЕРОВАЛИ или не...

ДЕЛО ПРИРОДЕ

На падини планине Редјаф, у Африци, може се видети један огромни камени „сто" који од памтивека служи тамошњим становницима као природно склониште за стоку. Сто се састоји од велике камене плоче дуге 13, и широке 12 метара, чија тежина не може бити мања од 500 тона. Плоча „стоји" на прилично уском каменом постољу у облику стуба, високом нешто преко три метра. Сматра се да је овај „сто" постао још у ледено доба и да је тада неки глечер снео с планине камену плочу и нанео је на њено данашње постоље.

ИМА И ТАКВИХ

У Гранит Делсу, у америчкој савезној држави Аризони, изнад улазних врата на једном ресторану постављена је оваква табла: „Дајемо на вересију само особама преко осамдесет година које дођу у пратњи својих родитеља". Једног дана у ресторан је ступио осамдесетдвогодишњи Х. Стретон, фармер из једног суседног насеља, у пратњи свог оца, који је имао 107 година. Обојица су добила бесплатан ручак.

ЧОВЕК У БЕЛОМ

Џозеф Рул (1700—1765) из Џордана, у Енглеској, носио је читавог свог живота само бела одела и шешире. У његовом родном месту и околини његово право име било је готово заборављено, јер су га сви називали „човек у белом".

УВЕК СОЛИДАРНИ

Мошеја у Кандешу, у Индији, има два минарета саграђена тако да ако се

једно од њих затресе, у истом ритму и друго почиње да се клати.

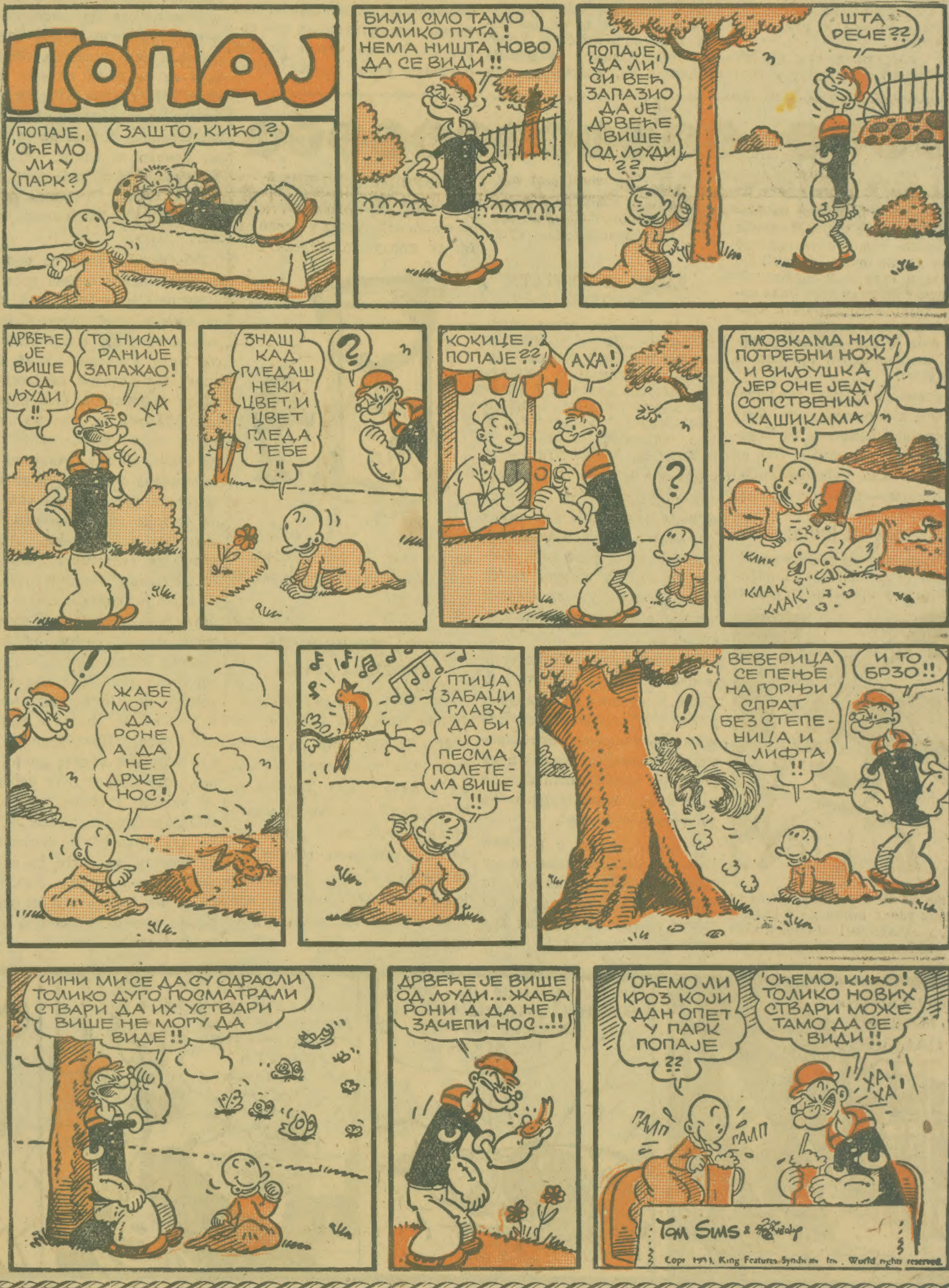

Хранљиви састојци из траве и отпадака

У једној енглеској фабрици прерађује се трава и сви други могући отпаци, па се затим из њих извлаче хранљиви састојци из којих се добија концентрисани протеин за исхрану стоке. Тај процес развија се на овај начин. Органске материје убацују се у машине, а затим из њих излазе протеин, угљени хидрати, минерали, уља и витамини. Они се одвајају од воде и целулозе, који смањују проценат хранљивости материје које животиње апсорбују. Сви ти састојци нарочитим процесима претварају се у концентрат који је познат под именом: протес. Сад се израђују четири врсте протеса: течни, који је потпуно свеж, тек је изишао из машине, и који садржи 90% влаге; паста или сир, који садржи 80% влаге; погача или бисквит са малим процентом влаге и брашно, које се добија млевењем погаче протеса.

Све врсте протеса погодне су за мешање са житарицама и травама. Стручњаци тврде да су веома добра храна за стоку. Протеси се не кваре ни онда када се држе по магацинима и то дуго времена. Машине за прераду и извлачење хранљивих састојака из органских материја прерађују још и друге материје: месо, рибу, алге, љуске, семенке од сунцокрета, јабуке и разно друго воће. Ове машине употребљавају се и за извлачење уља из воћних сокова и дрога из лековитог биља које су потребне за фармацеутску индустрију. Стручњаци који су конструисали ове уређаје и развили процес сматрају да ће се помоћу њих створити нови извори веома добре хране и за људе. Научна испитивања се настављају.

ЈАБУКА — МАШАНЦИКА

Машанцика је врста јабуке која је јако распрострањена у Словенији, а и у осталим северним крајевима Југославије. Веома је укусна и стиже у зиму.

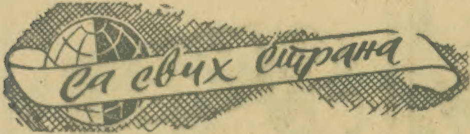

РЕЖИРАЊЕ ФИЛМА ПОМОЋУ РАДИЈА

Варнер Брос, директор одељења за озвучавање у једном америчком филмском предузећу, својим новим проналаском много је помогао филмским редитељима при снимању масовне сцене. Он тврди да се масовке могу снимати путем радија на овај начин. Глумци и статисти носиће на реверу свога капута мали микрофон, а иза ува, као што то носе глуви, имаће мали звучник. Сваки учесник моћи ће на тај начин да прими непосредно упутство од редитеља и неће му бити потребно да се окреће да би разумео шта он каже. Сем тога, довољно је да глумац „говори" у ревер, па да му глас буде снимљен. Тако исто, неће бити потребно да му се приноси добро позната „жирафа", тј. штап на чијем крају виси микрофон.

* * *

БОЉЕ НЕГО ИЈЕДНО ДРУГО...

Стручњаци једне енглеске фабрике успели су да произведу стакло од кога ће се правити посуђе, које ће бити неколико пута тврђе од друге стаклене робе. Шоља направљена од овог стакла може лако да разбије шољу од керамике, а да сама не буде оштећена. Исто тако на посуђу од овог стакла не могу да се направе никакве мрље, као на обичном стаклу, нити да се задрже бактерије, јер на њему не могу да се направе пукотине или огреботине.

* * *

МИКРОФОН У КОШНИЦИ

Један инжењер лондонског радија направио је апарат помоћу кога слуша и испитује „говор" пчела. Он је ставио у кошницу мали појачивач звука и тако успео да открије да је зујање пчела два пута јаче у тренутку када се оне спремају да створе нови рој. Када пчелар чује то појачано зујање, моћи ће на време да изради кошницу за нови рој. Међутим, један пчелар сматра да ће се помоћу радија моћи лако да утиче на стварање новог роја на тај начин што ће се у кошницу ставити гласноговорник преко кога ће пчеле моћи да чују боље своје зујање. То зујање претходно ће се снимити на магнетофонску траку, па ће се она ставити у кошницу.

* * *

МАГНЕЗИЈУМ ПРОТИВ РЂЕ

У Америци су недавно пронашли да је магнезијум који се добио из морске воде најбоља заштита од рђе, а нарочито од рђе која се ствара услед дејства морске воде, која нагриза челичне бокове брода. Да би се ти бокови заштитили, на њих су постављени блокови направљени од тог магнезијума. За време вожње блокови се постепено растварају. Када се потпуно истроше, онда се ставе нови. Тако је челик потпуно заштићен од рђе.

* * *

ВЕТРЕЊАЧЕ — ПОМОЋ ТЕЛЕВИЗИЈИ

Релејне станице за телевизију у Немачкој ускоро ће бити постављене на старе ветрењаче. Овакве станице састојаће се од једног стуба високог десет метара. На врху тога стуба биће постављена трокрилна вртешка, чији ће пречник бити дуг десет метара. Вртешка ће се аутоматски постављати у правцу ветра и одмах почињати да се окреће. У случају јаке олује она ће се аутоматски и заустављати. Такво једно постројење већ постоји на острву Хелголанду. Помоћу тако преуређених ветрењача, којима су придодати и делови за пренос програма, у Немачкој ће се знатно проширити и мрежа телевизиског система.

* * *

ОПЕТ РАДАР

Саобраћајна возила у многим земљама у свету претстављају велик проблем за саобраћајну милицију, нарочито што се тиче брзине. Тако је саобраћајна милиција у Аустралији почела да заводи контролу брзине возила, јер се у последње време број смртних случајева знатно повећао на друмовима. Израђен је специјални радар-апарат који лако открива непрописну брзину моторних возила као и само место на друму по коме се креће ово возило.

* * *

АЛОЈЕ

Алоје су биљке које расту у сувим пределима, степама и саванама Африке и у другим деловима света. Има их 180 врста. Лишће им је дебело и сочно. Многе алоје служе као украсне биљке. Од дивљих и гајених врста добија се нарочита смола, а из ње алоин или салисабор, жут прашак, који се употребљава у лекарству, а даје се у облику пилула. На Гренадирским Острвима (група малих острва између Св. Винцента и Гренаде у Британској Западној Индији, у Атлантику) алоје расту у великим количинама. Сок из њиховог меснатог лишћа може лако да се исцеди. Са једне четвртине хектара земље обрасле алојама може да се исцеди из лишћа 68 кг сока, а од тога се добија 16 кг алоина.

* * *

БРЖЕ ЋЕ ПРОЦВЕТАТИ...

Доктор Антон Кофранек, професор Универзитета у Лос Анђелосу, утврдио је да хризантеме, које цветају ујесен, могу и раније да процветају, ако у току ноћи буду изложене вештачкој светлости. Ако се буде овај метод примењивао, онда ће и цветови који се јављају у лето, моћи да процветају и по три месеца раније. Применом овог метода у Флориди је неко цвеће цветало и преко зиме, иако му је време цветања било у лето.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ДОКОНИ И ЛЕЊИВЦИ СУ ПОДЛОЖНИ БОЛЕСТИМА

Особе које не раде ништа или раде мало много су више подложне кварењу зуба, дијабетису и срчаним обољењима, него људи који свакога дана проведу на раду одређен број часова. Поред тога, физички неактивне особе старе брже, умиру млађе и склоне су чиру на стомаку, раку на плућима, запаљењу слепог црева и душевним поремећајима. Тако тврди доктор Ханс Краус, професор на универзитету у Њујорку. Требало би, каже он даље, да лекари, поред разних пилула и осталих медикамената, „преписују" својим пацијентима и физичке вежбе, ако желе да они оздраве и сачувају здравље. Одмор и лежање, којима обично прибегавамо чим се осетимо и најмање болесним, често рђаво делују на организам. Лежати треба што мање.

По његовом мишљењу, физички активни људи обично не дебљају, имају мањи крвни притисак, а пулс им је успоренији. Њихови мишићи су јачи и еластичнији, а способност дубоког дисања већа. Међутим, лењи и непокретни људи много су мање способни да се снађу у свакодневном животу и да се супротставе његовим недаћама.

Краус и његови асистенти утврдили су да је број смртних случајева од срчаних обољења двоструко већи код доконих, но код физички активних људи. Код оболелих од шећерне болести физичка активност смањује потребу за инсулином, а умерено кретање и физички рад повољно утичу на опоравак чак и оболелих од туберкулозе.

НЕСАНИЦА СКРАЋУЈЕ ЖИВОТ РИБА

Један амерички стручњак за рибе дуже време проучавао је живот риба и дошао је до занимљивих открића. Наиме, он је утврдио да многе рибе боље напредују када преко ноћи спавају, а нарочито је то случај са младим рибама. Вршећи те опите, он је у току ноћи примoравао рибе да стално пливају и да су у мраку, па је приметио да су оне краће живеле, него оне које су се одмарале.

КО СУ БИЛИ МАРТОЛОЗИ?

Мартолоз је име којим су Турци називали у 16 и 17 веку хришћане који су служили као војници у турским пограничним градовима. Старешина мартолоза звао се мартолоз-баша.

НОВ ЛЕК ПРОТИВ ТУБЕРКУЛОЗЕ

Два микробиолога из Индијане пронашли су нов лек против туберкулозе. Тај лек назван је: циклорезин. Он се добија из исте материје из које и стрептомицин. Досадашње пробе са овим новим леком дале су добре резултате.

БОЉЕ БЕЗ РУНА...

Један амерички фармер утврдио је да се јагањци који су стрижени боље и брже гоје, него они на којима остане руно. Исто тако они се боље гоје када су остригжени, па иако се слабије хране. Гојење стрижених јагањаца не омета ни то да ли се они држе на отвореном пољу или у тору.

ЗАШТИТА ОД РАДИОАКТИВНОГ ЗРАЧЕЊА

У Штокхолму су вршена испитивања са бетил-алкохолом који је добијен из јетре једне врсте риба, па је утврђено да се овај бетил-алкохол може корисно употребити при лечењу анемије настале услед радиоактивног зрачења. Ако се жели да се бетил-алкохол употреби као одбрана од зрачења атомске бомбе, онда он мора да се прави синтетичким путем пошто нема довољно ових риба. Двојица професора из Охаја успели су још 1941 године да добију бетил-алкохол из организма сувоземних животиња. Они су пронашли да он повећава број белих крвних зрнаца.

НЕОБИЧАН ОПИТ

Пред члановима америчког удружења неуролога и психијатара недавно је прочитан реферат о томе како су четири, широм обе Америке позната сликара, достигли нове домете стваралачког изражавања и то под утицајем једне веома јаке дроге која проузрокује привремено лудило. Међутим, треба одмах рећи да научници који су овај опит извели на Корнеловом универзитету, не препоручују ову дрогу као средство за стварање бољих сликара и уметника уопште. Јер, дрога наноси ономе који је узима много више штете, но користи. Она смањује личну иницијативу, разара организам и привремено онемогућава координирање покрета.

Ова дрога је бео прах познат под именом ЛСД. Њена моћ је готово невероватна: довољна је једна унца да би се изазвало лудило код 30.000 особа.

ЛСД изазива код човека фантастичне визуелне слике и халуцинације, он „види" боје којих нема и чује разне звуке.

Имена сликара на којима је било испитано дејство ове дроге нису наведена, али је у реферату речено да су сва четворица веома позната. Један од њих бацио се на сликање чим је ЛСД почео да дејствује. Осталу тројицу морали су најпре да потстакну на рад, али чим су се латили четкице, „њихова већа слобода у изражавању облика и боја имала је за резултат дела која по својој вредности премашују њихове дотадашње радове".

Циљ овог необичног опита био је да се види утицај ЛСД код особа које већ имају одређено и одњеговано уметничко осећање и визуелно запажање.

ШТА ЈЕ КИНИДИН?

Кинидин је смоласти састојак коре кининова дрвета. По свом хемиском саставу сличан је кинину. Он служи као лек код живчаних поремећаја срца.

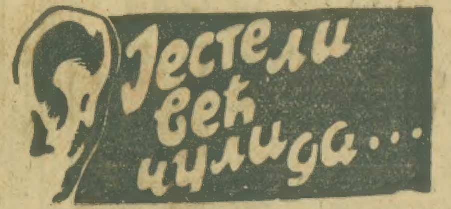

...Вук Караџић је у свом „Рјечнику" омашком испустио реч „гуслар", мада гусларима има углавном да захвали за своју славу.

...у Карађорђево доба обично се писало „8-вра" и „10-вра", уместо „октобра" и „децембра", према латинском окто—осам и децем—десет.

...у нашем народу све мајмуне обично називају „Ђока". Ово име дошло је од италијанског глагола „ђокаре", што значи играти се. Друго лице једнине заповедног начина гласи „ђока", тј. „играј се". Наши људи чули су од Италијана, који су с мајмунима ишли од места до места и на тај начин зарађивали свој хлеб, како говоре мајмунима: „Ђока! ђока!" и поверовали су да је то име мајмуна.

...српска властела почела је да се служи виљушком већ 1466 године, док се, например, у Енглеској виљушка појавила тек 1608.

...један теснац који води у Рисански и Которски Залив назива се Вериге, зато што је некад, како се прича, био затваран ланцем. Широк је свега 300 метара.

...Француска академија наука прогласила је својевремено телефон за утопију.

...од дванаесторице саветника у Карађорђевом Правитељствујушчем совјету свега четворица су, како је то Вук записао, били писмени, али од њих само су двојица „знали којекако записати своја имена"

...војвода од Велингтона, који је ратовао с Наполеоном, носио је у рат и кишобран. Његов кишобран се чува у британском војном музеју.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Неспретни пакери

Да ли, можда, тражите неки добар начин да забавите своје другове кад вам дођу у посету? Ево једне забаве која има то преимућство да не захтева ништа што би било тешко набавити.

Узмите било какав предмет, само да не буде сувише мали, правилног облика: кутију од бисквита, ципела или нешто слично. Поред тога потребно вам је још мало хартије и канапа.

Поставите све ове ствари на сто и реците двојици својих другова да запакују кутију, али да се притом послу један од њих служи само десном, а други само левом руком.

Док они буду завијали пакет, имаћете прилике да и ви и остало друштво посматрате веома смешне и неспретне покрете.

Игра "Тик-так"

Игра се састоји у томе да се везаних очију пронађе одређени предмет. Предмет који треба наћи поставља се испод једног будилника чије ће „тик-так" служити као путоказ и водич ономе који га тражи.

Играч који тражи изићи ће за тренутак из собе. За време његовог отсуства поставиће се будилник и предмет за тражење на било које место, а затим ће бити уведен играч са везаним очима, који, да би изгубио оријентацију, треба три пута да се окрене око себе. За време игре гледаоци ће имати право да говоре, али са малим прекидима да би се могло чути куцање часовника. Време које протекне у тражењу предмета биће забележено, а затим игра поново почиње. Победник је онај коме буде потребно најмање времена да би се оријентисао. Тешкоћа око проналажења предмета може се повећати тиме што ће се по соби разместити разне препреке: столице, какав мањи сто, и томе слично.

ОД ТАЧКЕ ДО ТАЧКЕ

Кад идете од броја до броја и пажљиво их повежете линијама, добићете... нећемо да вам кажемо шта, јер ћете видети и сами.

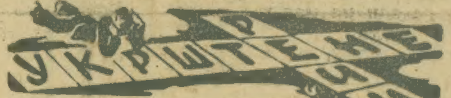

Водоравно: 1) један четвороугаоник; 5) град у Херцеговини; 7) бедем од песка поред морске обале; 8) прилог; 10) рола; 12) хемиски знак за празеодим; 13) река у Француској; 15) јединица за мерење електричног отпора; 17) узрочник многих обољења; 19) река у Африци; 21) површина воде; 22) личност из „Вечитог младожење"; 24) део чизме; 25) телефонски позив; 27) један музички инструмент; 29) прво слово старословенске азбуке; 30) личност из романа „Сага о Форсајтима"; 32) полуострво; 34) област у Кини; 36) музички термин; 38) река у Сибиру; 39) врста рибе; 41) мера за тежину.

Усправно: 1) острво у Егејском Мору; 2) наша планина; 3) иницијали немачког књижевника, аутора романа „Чаробни брег"; 4) наш познати бициклиста; 5) енглески филозоф из 19 века; 6) део тела код неких животиња; 7) једно од Филипинских Острва; 5) презиме личности из познатог дечјег романа Данијела Дефоа; 11) хемиска једињења по структури слична амонијаку; 14) град у Чилеу; 16) птица грабљивица; 18) карстно удубљење; 20) чувена француска енциклопедија; 23) познати амерички тенисер; 24) зона, подручје; 26) болест носа; 28) град у Француској; 31) сила; 33) аутор дела „Мачак у чизмама"; 35) женско име; 37) тениски термин; 40) један зачин.

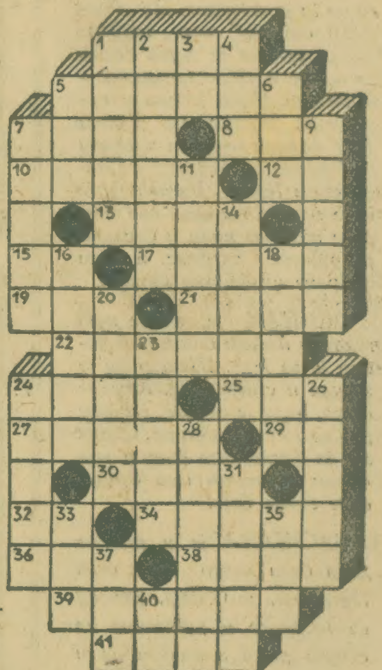

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Гуно; 5) барака; 7) Кула; 8) оса; 10) омега; 12) ат; 13) Нант; 15) ал; 17) Ниоба; 19) циљ; 21) Црес; 22) камата; 24) Леда; 25) рс; 27) арома; 29) а(утономна) п(окрајина); 30) вуна; 32) ас; 34) тигар; 36) дар; 38) Лота; 39) сатира; 41) тона.

Усправно: 1) Гален; 2) ураган; 3) на; 4) око; 5) бум; 6) Аса; 7) кобац; 9) Атлас; 11) Аница; 14) торта; 16) ликер; 18) Беара; 20) Љадов (Анатолиј); 23) мамут; 24) Лапад; 26) спора; 28) анилин; 31) агора; 33) Сас; 35) ата; 37) рат; 40) то.

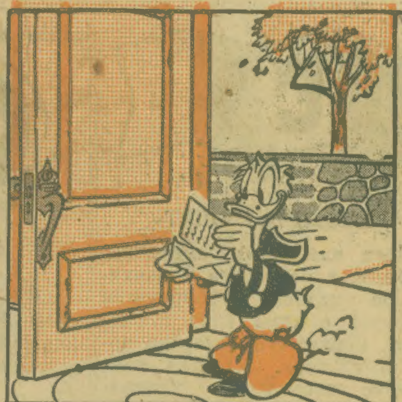

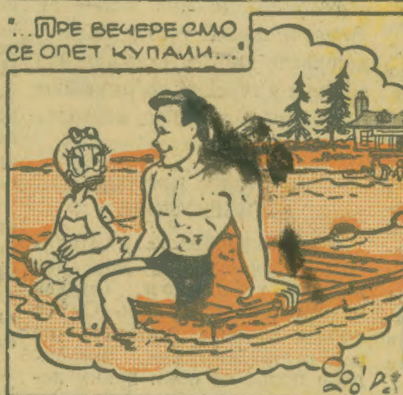

САД ГА РАЗУМЕ

— Налазим да жене данас троше веома мало на одевање, — вајка се један Пајин нови познаник.

— Јесте ли полудели! — зграну се Паја. — Сигурно нисте ожењени кад тако причате?

— Јесам... кројачицом.

ДОСКОЧИО МАЧКИ

Шиља: Хајдемо да вечерамо. Одавно сам изнео печење на сто.

Мики: Како: Па зар не знаш да је мачка у трпезарији?

Шиља: Не бој се, доскочио сам јој ја. Одмах сам угасио сијалицу да га не би видела.

ОН ЈЕ КРИВ

Паја: То је страшно! Кад год хоћу да очистим неку флеку на оделу, у кући нема ни капи бензина.

Пата: Сам си крив. Откад ти већ говорим да је крајње време да купиш аутомобил!

КАО СТВОРЕНО ЗА ЊЕГА

Паја: Не знам шта да саветујем Влаји да студира кад заврши гимназију. Он је тако несталан.

Хорацијe: Па... нека студира метеорологију.

Који је ОДГОВОР тачан

БЕСАЦ је:

врста оружја
игра
тврђава
планински врх

ОСИ[illegible]Ц је:

село у Босни
врх на Триглаву
гљива
бол[illegible]ст

БАСИЈАНА је:

грчка песникиња
место
шпанска игра
средњовековна збирка прича

ОДГОВОР:

БЕСАЦ је некадашња тврђава која се налазила на истоименом брду код Вирпазара, у Барском срезу. Ова тврђава била је подигнута према бившој турској грани[illegible] В[illegible]ома је стара и не зна се ко ју је саградио. По „Горском вијенцу" око тврђаве Бесац вођена је љута битка за време истраге потурица у Црмници. Тада је она и порушена. Пошто су Турци 1847 године подигли тврђаву на Грможуру, острвцу у Скадарском Језеру, Његош је те исте године наспрам ове тврђаве подигао кулу у близини разрушене тврђаве, а ради одбране црмничког пазара.

ОСИНАЦ је гљива која расте у нашим шумама и добра је за јело. Шешир јој је гладак и смеђе боје. Када је влага, онда је слузав. Широк је 5 до 10 сантиметара. Струк му је бледожуте боје и над самим прстеном има брадавице смеђе боје.

БАСИЈАНА је у римско доба била место код села Петровца, у Срему, где су се налазиле и рушевине из старог доба, а нађени су и написи који помињу Басијану. Басијана се помиње у многим старим изворима код Птоломеја, код Јордана, Хијерокла итд.

Пустоловине малога Џонија и кинеза Шанг-Лина

АЛИ, АКО ВИДЕ ДА ИХ ЛАЖЕМО, ШТА ЋЕ БИТИ ОНДА?

ОНДА ЋЕ НАС ПОБИТИ... И ТО НА НАЈСВИРЕПИЈИ НАЧИН.

ПОГЛЕДАЈТЕ! МОЈИ ВЕРНИ ПОДАНИЦИ ДОЛАЗЕ С ПОНУДАМА.

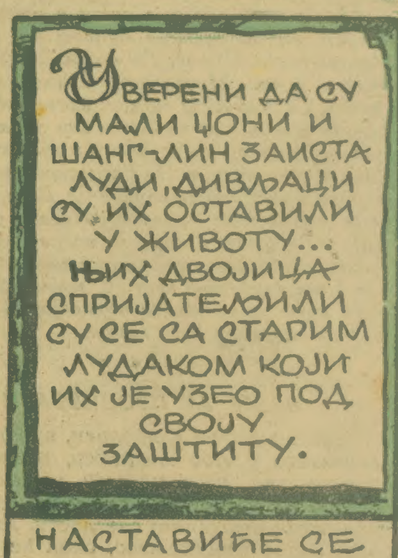

НАСТАВИЋЕ СЕ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", Штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-1-82, пошт. фах 124 — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају